

Over het genus *Colias* in onze contreien

Lepidoptera.eu

Jurgen Couckuyt

VVE WG Dagvlinders

Onderzoek

Colias hyale/alfacariensis

de **Gele luzernevlinder**/de **Zuidelijke luzernevlinder**

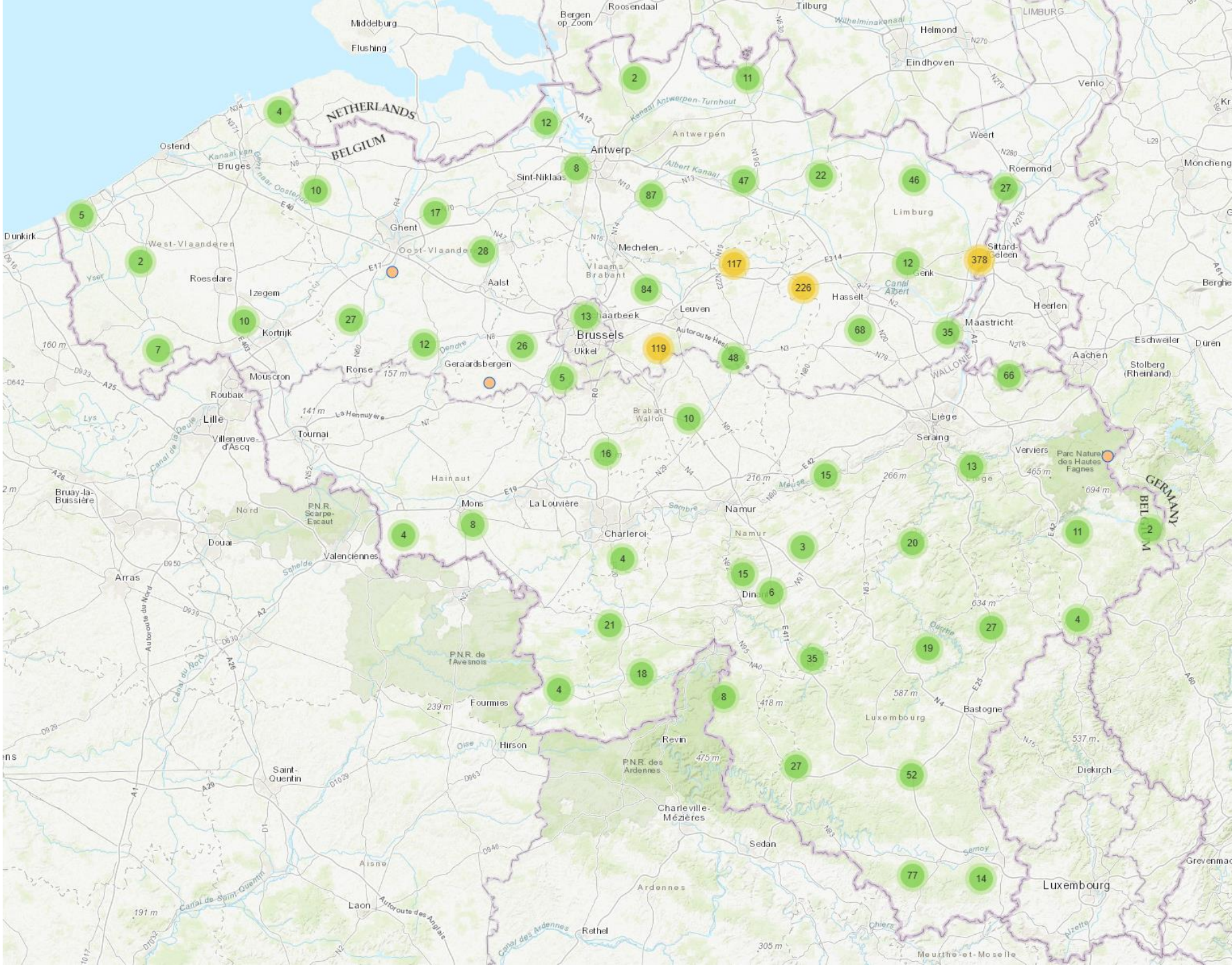
- In 2025 waren er weer opvallend veel waarnemingen van bleekgele Luzernevlinders in onze contreien en zijn er veel waarnemers die deze ingaven als ***Colias hyale***, de **Gele luzernevlinder**.
- Is dat correct ?
- Rond dit topic werden enkele vragen gesteld aan de admins. van het mediaportaal Waarnemingen.be.
- Deze vragen werden ook naar onze '**Q & A rubriek**' doorgestuurd.

Q & A rubriek

“Waarom worden waarnemingen van de **gele luzernevlinder** goedgekeurd worden zonder DNA-analyse. Het duo ***Colias hyale/alfacariensis*** kan enkel met DNA-analyse onderscheiden worden. Waarnemingen van gele luzernevlinder horen dan ook als ***Colias hyale/alfacariensis*** gevalideerd te worden, tenzij een DNA-analyse wijst op een van beide soorten.”

“Voorlopig werden **enkel DNA bevestigde exemplaren van *C. hyale*** in het PDDS gebied gevonden, maar er worden te weinig analyses gedaan om te besluiten dat ***C. alfacariensis*** hier (of buiten de kalkrijke gebieden) niet zou kunnen voorkomen. Zwervers bv. kunnen helemaal niet uitgesloten worden.”

Goedgekeurde exemplaren van *Colias hyale*, de Gele luzernevlinder op basis van een foto.

Antwoord van Admin.

- zoals er wordt gesteld, is er geen DNA-bewijs van de **Zuidelijke luzernevlinder** in Vlaanderen, enkel van de **Gele luzernevlinder**.
- Eenzelfde resultaat werd gevonden in Nederland bij recente meldingen van mogelijk **Zuidelijke luzernevlinder** op uiterlijk (dat bleken volgens DNA **Gele luzernevlinder**)
- Het lijkt ons dan ook niet ondenkbaar dat historische meldingen van **Zuidelijke luzernevlinder** in Vlaanderen/Nederland foutief zijn.
- We verwijzen dan ook graag naar volgend citaat **uit onderstaande publicatie**.

Couckuyt J., Van de Velde Ph. & Vermeulen T. 2021. DNA-bevestigde waarnemingen van de Gele luzernevlinder, *Colias hyale* (Lepidoptera: Pieridae), voor Vlaanderen. — *Phegea* **49**(3): 129-133

Couckuyt J., Van de Velde Ph. & Vermeulen T. 2021. DNA-bevestigde waarnemingen van de gele luzernevlinder, *Colias hyale* (Lepidoptera: Pieridae), voor Vlaanderen. — *Phegea* **49**(3): 129-133

Besluit

Tijdens een test op uiterlijke kenmerken met enkele leden van de VVE WG Dagvlinders, waren we er initieel van overtuigd dat er zich minstens één exemplaar van de **Zuidelijke luzernevlinder** tussen de 6 verzamelde exemplaren bevond. Maar uit DNA onderzoek blijkt nog maar eens dat het niet mogelijk is om op uiterlijke kenmerken een sluitend onderscheid te maken. Vooral op plaatsen waar beide soorten door elkaar vliegen is de kans tot determinatie zo goed als uitgesloten. Tot het tegendeel is bewezen, lijkt enkel de **Gele luzernevlinder** zich als een onregelmatige trekvlinder te gedragen en kan tijdens gunstige jaren in Vlaanderen waargenomen worden. De **Zuidelijke luzernevlinder** daarentegen kan nog steeds als honkvast worden beschouwd.

3 potentiële soorten *Colias* in onze contreien

Colias crocea ♂

Colias hyale ♂

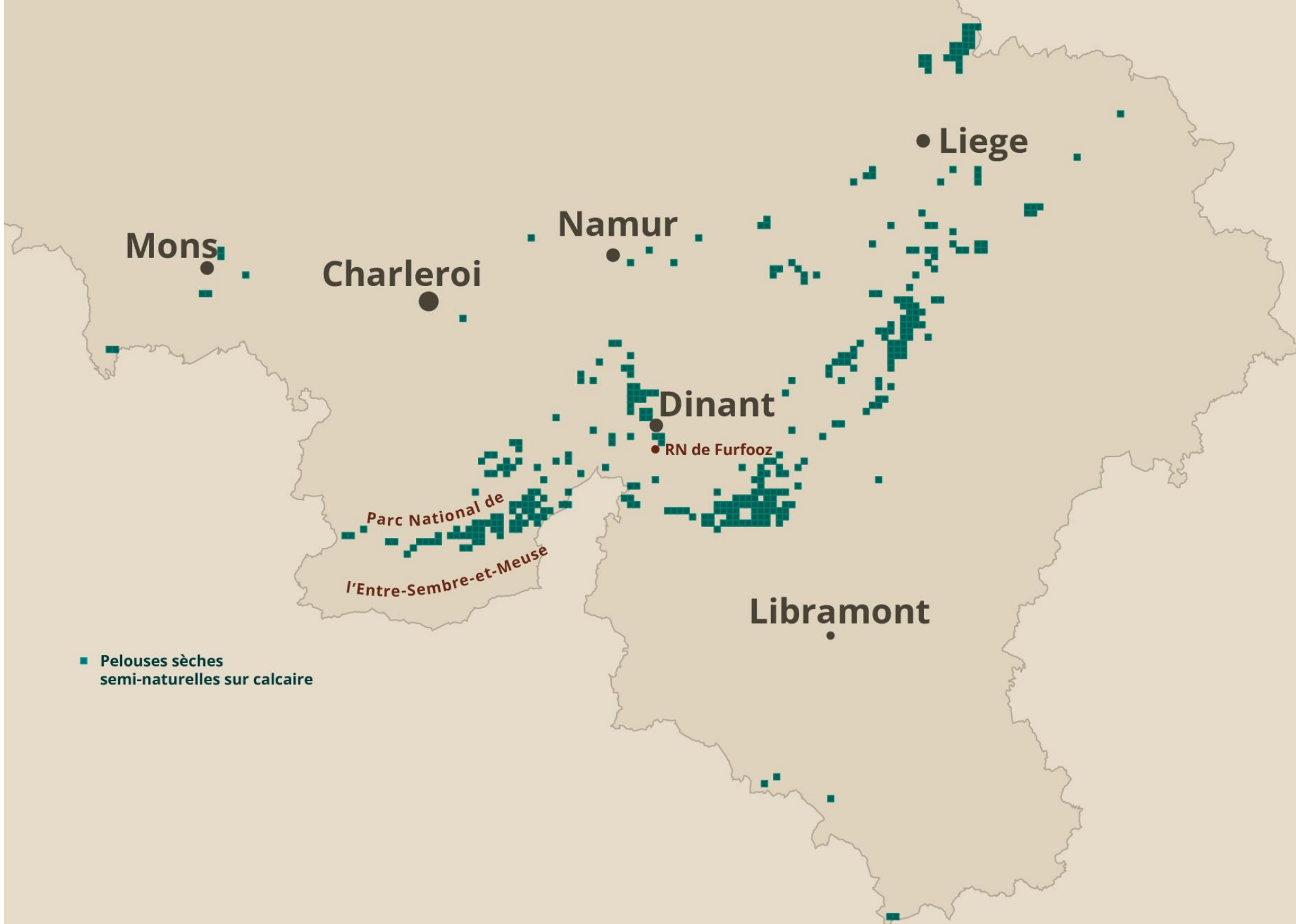

Colias alfacariensis ♂

Colias crocea forma *helice* ♀

Wat zegt Lepiforum over *Colias alfacariensis*, de **Zuidelijke luzernevlinder** ?

C. alfacariensis komt voor van Portugal tot Kazachstan en Afghanistan. De soort ontbreekt in Noord-Afrika. De noordelijke verspreidingsgrens ligt in Centraal-Europa, bijvoorbeeld in de Midden-Rijnvallei en de Saksische Elbevallei. Verder naar het noorden komt hij slechts als zeldzame migrant voor.

DNA bevestigde exemplaren van *C. alfacariensis*, de Zuidelijke luzernevlinder

Wat zegt Lepiforum over *Colias hyale*, de **Gele luzernevlinder** ?

C. hyale is een soort die voorkomt op gematigde breedtegraden. De soort is verspreid van de Pyreneeën tot Noord-China en vermijdt hete en droge streken, evenals extreem koude.

C. hyale is daarom afwezig in het Middellandse Zeegebied en Zuid-Azië en komt slechts incidenteel voor in Zuid-Engeland en Scandinavië. Ook in Noord-Duitsland en Nederland wordt hij niet elk jaar aangetroffen.

DNA bevestigde exemplaren van *C. hyale*, de Gele luzernevlinder

Q & A rubriek

Werd ***C. alfacariensis*** ondertussen waargenomen in Vlaanderen?

→ **Neen, maar we weten het ook niet**

VVE WG Dagvlinders & Lepiforum

Een betrouwbare manier om het genus *Colias* in onze contreien te bepalen, is door te observeren hoe een ♀ eitjes aflegt. Als er eitjes worden afgelegd op een **andere plant dan *Hippocrepis spec.*** (Paardehoefklaver), ***Securigera spec.*** (Bont kroonkruid of kroonwikke) of mogelijk zelfs ***Coronilla emerus*** (Struikpaardenhoefklaver), is het **nooit *C. alfacariensis***.

Het omgekeerde is echter ook niet waar. Eitjes op ***Hippocrepis spec.*** of ***Securigera spec.*** alleen bewijst niets, aangezien **beide soorten** deze planten als waardplant gebruiken.

Colias alfacariensis Ribbe, 1905

de Zuidelijke luzernevlinder

Astragalus monspessulanus

Dorycnopsis gerardi

Hippocrepis comosa

Hippocrepis emerus

Hippocrepis scorpioides

Securigera varia

Hippocrepis comosa
paardenhoeftlaver

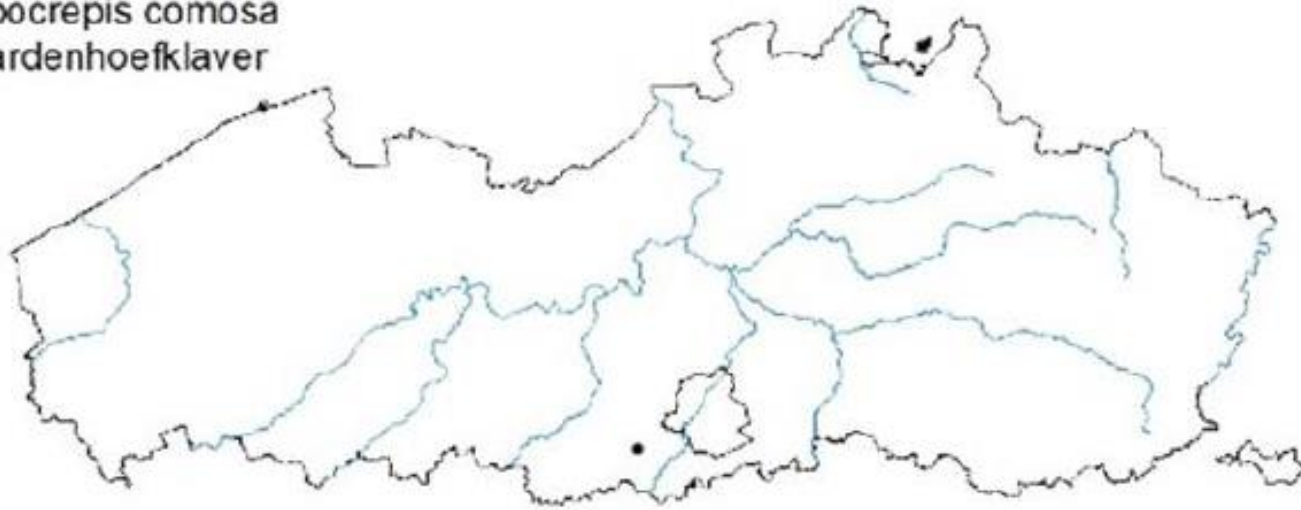

Fig. 11. Verspreiding van paardenhoeftlaver, *Hippocrepis comosa*, in Vlaanderen. © Wouter Van Landuyt.

Securigera varia
bont kroonkruid

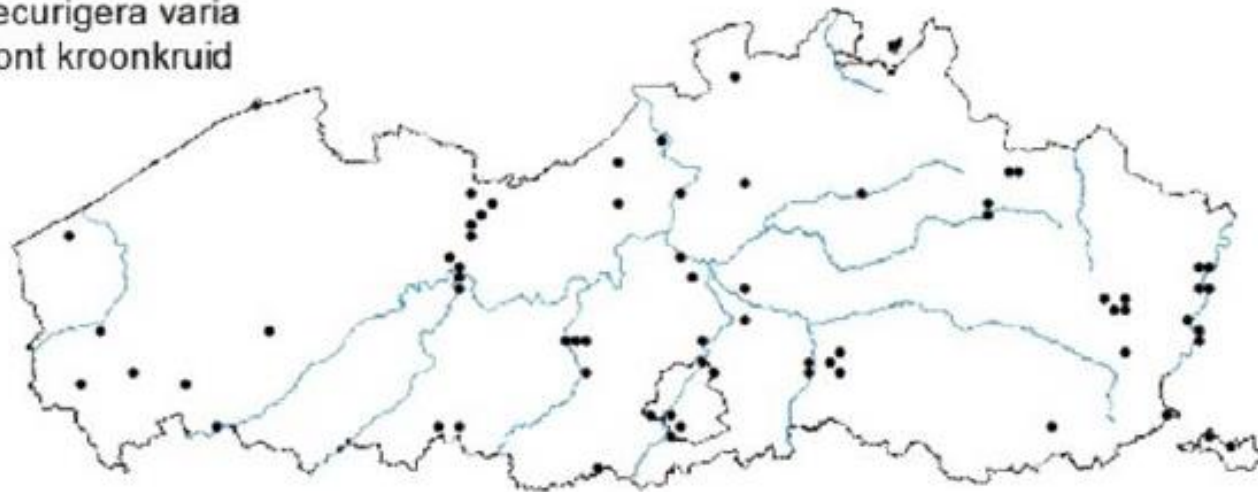
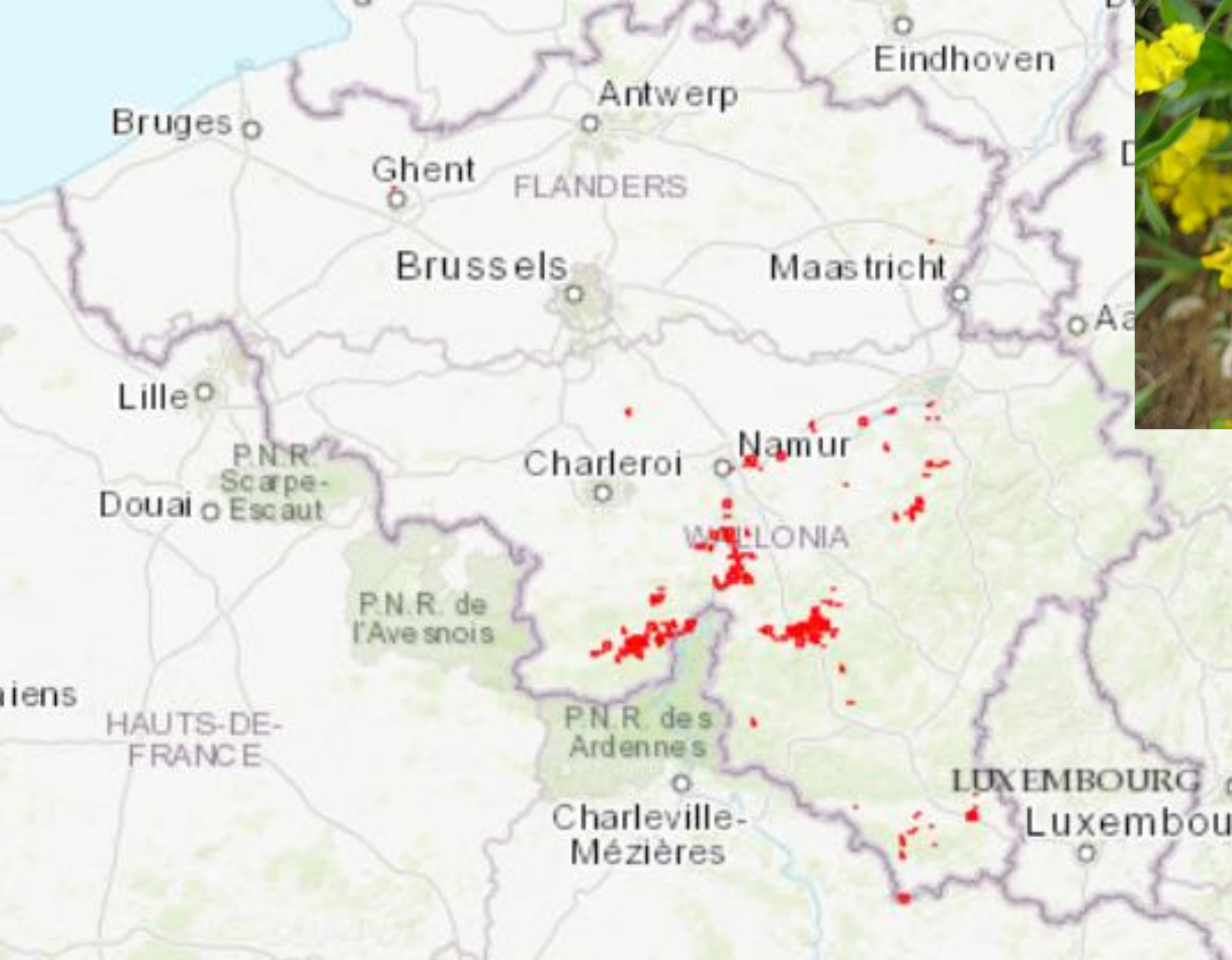

Fig. 12. Verspreiding van bont kroonkruid, *Securigera varia*, in Vlaanderen. © Wouter Van Landuyt.

Hippocrepis comosa

Colias hyale (Linnaeus, 1758) de Gele luzernevlinder

Astragalus glycyphyllos

Hippocrepis comosa

Lathyrus pratensis

Lotus corniculatus,

Lotus pedunculatus;

Medicago falcata,

Medicago lupulina,

Medicago sativa;

Melilotus albus;

Onobrychis viciifolia;

Ononis spinosa;

Securigera varia;

Trifolium alpestre,

Trifolium arvense,

Trifolium fragiferum,

Trifolium incarnatum,

Trifolium medium,

Trifolium ochroleucon,

Trifolium pratense,

Trifolium repens;

Vicia cracca,

Vicia hirsuta,

Vicia tetrasperma.

Medicago sativa
luzerne

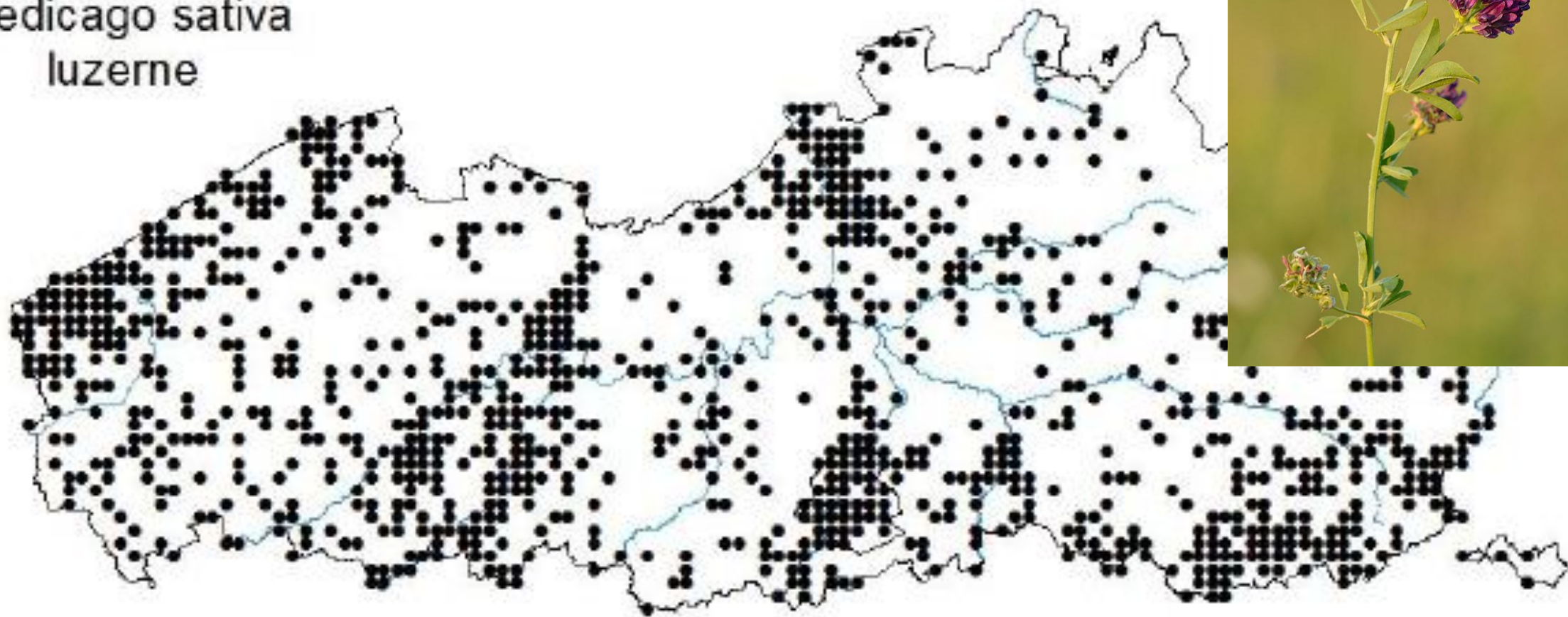

Fig. 13. Verspreiding van luzerne, *Medicago sativa*, in Vlaanderen. © Wouter Van Landuyt.

Trifolium pratense
rode klaver

Fig. 14. Verspreiding van rode klaver, *Trifolium pratense*, in Vlaanderen. © Wouter Van Landuyt.

Colias alfacariensis Ribbe, 1905
de **Zuidelijke luzernevlinder**

Colias hyale (Linnaeus, 1758)
de **Gele luzernevlinder**

Colias croceus (Geoffroy in
Fourcroy, 1785)
de **Oranje luzernevlinder**

En wat dan met al die **referenties** van *Colias hyale* & *Colias alfacariensis* in musea, collecties, boeken, publicaties,... ?

Catalogue of the Lepidoptera of Belgium

Museum specimens KBIN

Referenties in musea, collecties, publicaties,...

Catalogue of the Lepidoptera of Belgium

Colias hyale

×

Belgium, HA, Bassily, 1976-07-29, Male, Upper. © RBINS
coll. RBINS.

Colias hyale

×

Belgium, LX, Wellin, 1982-09-03, Female, Upper. © RBINS
coll. RBINS.

Tekst op Observado.org voor de **Gele luzernevlinder**

- De **Gele luzernevlinder** is een trekvlinder die elk jaar in wisselend aantal in **Nederland** opduikt. De **Zuidelijke luzernevlinder** is juist een standvlinder, beperkt tot buitenlandse kalkgraslanden met paardenhoefklaver (deze waardplant komt bijna niet in **NL** voor) en wordt ook vrijwel alleen DAAR aangetroffen.
- Van de **Zuidelijke luzernevlinder** zijn in totaal slechts een stuk of tien ooit gezien en ze zijn allemaal in collecties verzameld. Vandaar dat bij twijfel het altijd een **Gele luzernevlinder** is.

Bron: Forum waarneming.nl

Q & A rubriek

Moeten we het voorzichtigheidsprincipe niet toepassen en ***Colias hyale/alfacariensis*** ingeven in Vlaanderen, zoals we moeten doen in de Ardennen? Of klopt dat laatste niet?

→ vanuit het standpunt van een entomologische vereniging als de VVE WG Dagvlinders , JA !

Hoe moeten we bleekgele Luzernevlinders ingeven in de Ardennen/Gaume?

→ ***Colias hyale/alfacariensis*** !

Motto van de VVE WG Dagvlinders

- Het is nooit verkeerd om hier en daar eens een exemplaar mee te nemen uit onze contreien. Enkel de 3 besproken soorten komen hier voor.
- Een **DNA onderzoek** laten uitvoeren op exemplaren van bleekgele luzernevlinders geeft **100 % zekerheid** en is de enige echte oplossing. Het is ook tevens de enige norm die we als VVE WG Dagvlinders hanteren, en niet een groen vinkje.
- In Oost-Europese landen daarentegen komen meerdere soorten *Colias* voor, al dan niet sympatrisch !!!
 - *Colias crocea*, *Colias hyale*, *Colias alfacariensis*, *Colias myrmidone*, *Colias chrysotheme*, *Colias erate*, *Colias aurorina* & *Colias caucasica*

Bozano *et al.* 2014

PIERIDAE part II

Subfamily COLIADINAE

Tribe COLIADINI

Author: J. Grieshaber

GUIDE
TO THE
BUTTERFLIES
OF THE
PALEARCTIC
REGION

Editor: GC. Bozano

Richtprijs 32€